

BYTOVÝ INTERIÉR A JEHO ODRAZ V ARCHITEKTONICKEJ KONCEPCII

Ing. arch. Eva Vargová

Bytový interiér

Priestor

Ľudské obydlie – byt

Bytový interiér, typologické základy,
charakteristika

Farba, materiál, svetlo – súčinitele tvorby
interiéru

Prvky bytového interiéru

Vzťah architekta a obyvateľov bytového
interiéru

Priestor

Aby bol priestor vôbec vytvorený, je ľudská potreba nejakého prístrešia. V najstarších dobách bola pre pobyt upravená jaskyňa a stavať sa začalo, až keď sa ľudia sťahovali a neskôr usídlili v spoločenských útvaroch, keď vznikla potreba usporiadaného obydlija. Vždy je rozhodujúcim činiteľom nutnosť nejakého ohraničeného priestoru pre subjekt, ktorým môže byť jedinec alebo niekoľko osôb. Funkčne alebo účelne vytvorený priestor je potom trojrozmerný geometrický útvar, v ktorom prípadne niektorý rozmer môže rásť do nekonečna (námestie). Charakter, veľkosť a tvar priestoru vyplýva zo základov architektonických útvarov a z náuky o stavebnej dispozícii – typológii. Najnápadnejším znakom priestoru sú jeho rozmery, t.j. výška, šírka a dĺžka (hĺbka). Hĺbkový rozmer je vždy združený s pohybom. Šírkový rozmer poučuje pozorovateľa o usporiadaní a zariadení priestoru, preto je šírka hlavne orientačným činiteľom. Výškový rozmer, ak si odmyslíme dôvody praktické (osvetlenie, vetranie), pôsobí skôr psychicky. Pri koncepcii tvorby priestoru sa môžeme riadiť zákonitosťami o mierke, proporcii, harmónii a kontraste a zákonitosťami psychologického dojmu.

Hlavným znakom jednotného priestoru je možnosť ho naraz a úplne vnímať. Nie sú rozhodujúce vnímané články (členenie), pretože vo svojej tvarovej pravidelnosti núti pozorovateľa, aby vnímal priestor celý ohraničený plochami, podružné detaily sa takmer dojmovo neuplatňujú. Naproti tomu pri delenom prie-

store je celok vnímaný razom a postupne aj priestorové výseky – ako odpútané jednotky od hlavného priestoru.

Do problémov priestoru silne zasahujú aj biologické potreby človeka. Dokonalý priestor, účelný, nie je určený len prevádzkou a technickým ohraničením. Účelný priestor má požiadavky hygienické (osvetlenie, vetranie, akustika) a fyziologické (farebné riešenie je dôležitou priestorovou zložkou). Priestor má svojou veľkosťou, tvarom a celým usporiadaním prezrádzať svoju funkciu.

Človek si prispôsobuje svoje životné prostredie upravovaním prírodného prostredia, pomocou stavebných architektonických diel, ktorými sú spravidla vždy vnútorné priestory. Rozmer, tvar a forma vnútorného priestoru, jeho kompozičné členenie je určované funkčnými požiadavkami, estetickými a konštrukčnými možnosťami. Upravený vnútorný priestor vybavený zariadeniami predmetmi, logicky usporiadaný pre daný účel – označujeme pojmom INTERIÉR.

Proces, ktorý prebieha vo vnútornom priestore, určuje nielen jeho rozmer, tvar, úpravu povrchov ale aj voľbu zariadení predmetov, ich rozmiestnenie, zoradenie do funkčných celkov, spôsoby vybavenia priestoru zariadeniami prvkami.

Bytový interiér

Pod pojmom - bytový interiér rozumieme vymedzený architektonický priestor, alebo sústavu priestorov, doplnených interiérovými prvkami a zariadeniami predmetmi v byte. Tento interiér spĺňa funkcie biologické (spánok, odpočinok, stravovanie, osobná hygiena atď.), ako aj funkcie spoločenské a kultúrne (sústreďovanie členov rodiny, hostí, vzdelávanie a pod.). Služi konkrétnemu človeku alebo rodine, preto jeho špecifickým znakom je individuálny charakter, variabilnosť a dynamičnosť. Byt, jeho dispozícia a jednotlivé zariadenie prvky by nemali byť hodnotené sami osebe a ako finálne výrobky, ale vo vzájomných súvislostiach a vo vzťahu k priestoru s jedným posla-

ním – slúžiť dobrému bývaniu. Fyziologické potreby a psychické stránky života človeka sa síce nemenia, ale menia sa ich formy, a to kvantitatívne a kvalitatívne. Tieto zmeny sú závislé od celkového štýlu života, od ktorého sú závislé aj formy bývania, teda bytové prostredie. Z toho vyplýva pre architekta nevyhnutnosť poznať zákonitosti životného štýlu a jeho odraz v bývaní. Sú to najmä otázky formovania jednotlivých skupín, vývoja spoločenských vzťahov, ich špecifické znaky, problémy morálky a etiky a v neposlednom rade materiálne možnosti budúcich obyvateľov bytu. Z týchto aspektov treba vychádzať pri navrhovaní bytového interiéru.

Časti bytového interiéru sú : vstupná časť (komunikačná), hospodárska (príprava jedál, uskladnenie potravín a vecí), súkromná (nočná), hygienická (kúpeľňa, WC) a obývacia.

Pre prácu v byte a rôznorodú záujmovú činnosť by mali byť vytvorené priestorové možnosti. Aj vzťah s prírodou by mal byť riešený v priamom kontakte s bytom pomocou terasy, záhrady atď. Uvedené príklady vyžadujú nové konštrukčné systémy, ktoré by minimálne ovplyvňovali riešenie dispozície.

Prvým krokom pri tvorbe bytového interiéru je nutná konzultácia s klientom, ktorý bude tento nami vytvorený interiér používať, získanie rovnakého pohľadu s klientovým, oboznámenie sa s jeho nárokmi a zvykmi. Ako prvá by mala byť pomoc architekta klientovi nájsť vhodný priestor alebo pomôcť vybrať priestor spomedzi možností, pre jeho bytový interiér. Klient má svoje predstavy a kritériá, ktorým by sa mal architekt podriaďovať alebo klienta usmerniť podľa odborných znalostí. Po konzultáciách s klientom je ľahšie riešiť interiér pre konkrétneho človeka.

Pri hľadaní správneho priestoru sú požiadavky nasledujúce:

- Typ a počet miestností
- Vzťahy medzi nimi
- Špeciálne potreby pre mobiliár a uskladnenie
- Orientácia okien, dopad svetla v rôznych ročných obdobiach
- Kvalita priestoru, vrátane tvaru a umiestnenia miestností
- Vyhovujúce vedľajšie priestory
- Hlukové problémy (výťah, ulica atď.)
- Možnosť stavebných úprav

Architekt by mal „sprevádzať“ klienta a upozorniť ho na tieto problémy. Architekt od-

hadne kvalitu priestoru lepšie ako sám klient. Ak rozpoznáme problémy, vieme určiť spôsob na ich odstránenie. Z požiadaviek klienta vychádza jasne najavo funkcia priestorov a ich budúce kvality, fungovanie klientovej rodiny. Podľa toho architekt navrhne stavebné úpravy, rozmiestnenie mobiliáru, ich kvalitu, veľkosť, množstvo. Rozdelí bytový priestor na zóny, podľa činností v zónach. Prehodnotí návrh podľa vstupu, prístupnosti k jednotlivým miestnostiam, funkčnosti, cirkulácie v priestore a kolízií v komunikáciách, svetla, akustiky a bezpečnosti.

Pri tvorbe bytového interiéru používame tie isté zásady ako pri ostatnej tvorbe priestorov a budov. Využívame znalosti o ideálnej veľkosti, mierke a proporcií. Riadime sa podľa ergonomických znalostí, ktoré čerpajú z proporcií ľudského tela. Držíme sa zákonitostí o harmónii, jednote, rozdielnosti a kontraste. Používame symetriu a asymetriu, rytmus, vzor, rovnováhu a ornament.

Súčinitele tvorby interiéru

Svetlo

- denné

- umelé

Architekt sa snaží osvetlením interiér ozvláštniť, dosiahnuť konkrétnu atmosféru a náladu v priestore. Umelé osvetlenie rozlišujeme priame a nepriame. Nepriame osvetlenie dáva priestoru intímny charakter, kým priamo osvetlená časť priestoru vytvára akcent (napríklad osvetlená časť jedálenského stola). Svetlom sa môže kontrolovať tieň, vyzdvihnúť textúra, modifikovať priestor (napríklad neosvetleným podhlľadom ho znižujeme). Ideálnym riešením je použitie regulovateľného svetla, ktorým dosiahneme žiadanú atmosféru. Rozmiestnenie osvetľovacích telies je navrhnutá podľa funkcie, požadovanej hladiny intenzity.

Žiaľ, málo architektov počíta s použitím denného svetla ako výtvarného prvku. Projektovaním denného svetla, rozumiem pod tým návrhy okien, ich veľkosti, tvaru, členenia, umiestnenia, tvaru a materiálu žalúzií, docielime tiež želanú atmosféru, ale cez deň.

Farba

Jeden z najdôležitejších prvkov. Utvrdzuje v rovnováhe alebo ju rozbíja. Môže priestor zlepšiť ale aj zhoršiť. Je to dôležitý dizajnerský nástroj, lebo farby vzbudzujú asociácie. Napríklad : nemocničná zelená.

Farby rozdeľujeme na teplé, studené a neutrálne. Toto rozdelenie je podľa psychologického vplyvu a pocitového vnemu farieb na človeka. Napríklad :

Teplá farba: červená – asociácie: zákaz, horúco, vzrušenie, napätie.

Studená farba: modrá – asociácie: odpočinok, vážnosť.

Veľa modrej môže vyvolať depresiu, napätie, ale malá plocha modrej farby vo väčšej ploche farby teplej môže pôsobiť ako príjemný akcent.

Neutrálna farba: biela – asociácia : čistota, otvorenosť, jasnosť. Je to bezpečná farba, používa sa tiež na sanitárnu funkciu. Treba sa vyvarovať použitia veľa bielej, všetko biele evokuje prázdnotu, v takých priestoroch je nutné použiť akcent v inej farbe.

Farba a svetlo – meniacou sa intenzitou svetla sa mení aj intenzita farby a farebných odtieňov.

Špeciálne farebné efekty môžeme ovplyvniť meniacou sa štruktúrou povrchu. Celá mikroškála odtieňov sa dá dosiahnuť meniacou sa textúrou povrchu.

Materiál

Každý materiál má určité fyzikálne, chemické, estetické a iné vlastnosti. Vlastnosti materiálu vyžadujú špecifický spôsob výtvarného podania – podľa svojej štruktúry, tvrdosti, pevnosti – vlastného technologického, technického a výtvarného postupu, vlastného tvarného princípu. Materiál a konštrukcie z neho zhotovené sú tak spolu späté, že nie je možné o nich hovoriť oddelene, pretože konštrukcia je určená materiálom a materiál má v nej prioritu. Ak sa v interiéri znaky štruktúry riešia voľbou materiálu a spôsobom spracovania opatrne a úspešne, dochádza k jednote a zvýšeniu výtvarnej hodnoty celého objektu. Materiál je jedným zo základných prostriedkov architektonickej tvorby vôbec. Ovplyvňuje nielen konštrukciu, ale celú koncepciu architektonického diela a spolu vytvára jeho estetickú hodnotu.

Základné materiály : drevo, kameň, hlina, kov, sklo, textil, čalunické materiály, plastické hmoty.

Drevo: je pevné, pružné, ľahko spracovateľné, ľahké a trvanlivé. Môže vytvárať intimitu, dôvernú a vľúdnu priestorov. Drevo používame ako konštrukčný prvok aj na stváranie výtvarného a úžitkového prvku (krov, obklady, nábytok, dlažba).

Kameň: má veľkú objemovú hmotnosť. Je

tvrdý, pevný a trvanlivý a tieto vlastnosti ho predurčujú pre významné konštrukcie – mohutné a monumentálne (stena, pilier, klenba, dlažba...).

Kov : ich použitie v interiéri je ovplyvnené druhom kovu, technológiou a konštrukčnými princípmi. Pri kovoch je dôležitá povrchová úprava – ochrana. Zvláštnu dôležitosť majú pri kovoch spoje, ktoré sú omnoho viditeľnejšie ako pri ostatných materiáloch.

Sklo: krehký materiál, pôsobiaci chladne, oslnivo a hygienicky. Umožňuje pohľadové spojenie interiéru s exteriérom, v poslednej dobe je veľmi často používané pri tvorbe interiérových prvkov aj pri stavebnom interiéri.

Plastické hmoty: požívajú sa pri obkladaní, krytinách, ochranných náteroch, čalúnení a dostáva sa do popredia pri tvorbe nábytkových prvkov a úžitkovom dizajne.

Textil: jemný a flexibilný v priestore. Zjemňuje čisté línie. Má obrovskú škálu farieb, ornamentu a textúry – ponúka veľa možností. Využitie: dekorácia, závesy, poťahy. Textil nie je trvácný materiál, ale môžeme ním tým častejšie meniť výraz a charakter interiéru.

Hlina: tvarovateľný materiál, doplnky nemôžu mať veľké rozmery.

Fixné a samostatné zariadenie jednotky

Sústava fixného (vstavaného) zariadenia vytváraného priamo stavebnými prvkami alebo pevne so stavbou je taká stará ako stavebná činnosť vôbec. Robí sa v súvislosti so stavebnými konštrukciami v dokonalom využití pôdorysnej plochy. Nevýhodou tejto sústavy je predovšetkým neprispôsobiteľnosť zmenám života – miestnosti s týmto zariadením sú predurčené na určité používanie. Vstavané stoly, lavice, ležadlá a pod. sa vyskytujú najmä pri zariadení verejných budov (hotely, ozdravovne...).

Sústava samostatných zariadení jednotiek je sústavou rovnako starou ako zariadenie fixné. Obe tieto sústavy sa miešali a vzájomne doplňovali. Voľné zariadenie nábytkové prvky boli vytvárané ako samostatné predmety bez viazanosti na určitý priestor a bolo ich možné kedykoľvek doplniť o predmety ďalšie, odstrániť ich alebo nahradiť novými, prípadne umiestniť v inom priestore.

Prvky interiéru

- rovinné / steny, strop, podlaha /
- otvory / okná, dvere /

- nábytok
- svietidlá
- doplnky

Stena

Môže mať nosnú – konštrukčnú funkciu a funkciu priestorotvornú. Delíme ich z hľadiska konštrukčného, výtvarného a funkčného (členená, akustická, skriňová).

Strop

Horizontálna plocha, jeho tvar určuje architektonické poňatie a musí vyhovovať účelu miestnosti. Rozlišujeme ich podľa funkcie a konštrukcie (znížený, zavesený, akustický...).

Podlaha

Ohraničuje vnútorný priestor zdola. Rozoznávame podľa fyzikálnych vlastností (umývateľnosť, bezškárovosť, teplá a studená podlaha...).

Okno

Opticky spája interiér s exteriérom, funkciu má vetranie a presvetlenie interiéru. Rozdeľujeme ich podľa konštrukcie.

Dvere – smer pohybu a orientácie. Rozdelenie podľa konštrukcie.

Svietidlo

Svetelný tok je usporiadaný na daný účel, na jasné vnímanie predmetov. Svietidlá rozlišujeme podľa rozloženia a usmernenia svetelného toku.

Nábytok

fixný, voľne stojaci, typový, atypický, moderný, starožitný, historizujúci (štýlový).

Doplnky – príslušenstvo

Hotový interiér prichádza k životu až keď vyjadruje charakter obyvateľov. Doplnkami sú aj primárne umelecké diela (obrazy, sochy...) Alebo rozličné predmety v menšej mierke ako nábytok. Môžu mať funkciu alebo slúžiť len ako ozdoba. Veľmi dôležité je si uvedomiť, že na tieto predmety musíme myslieť už pri samotnom navrhovaní interiéru a pomôcť užívateľovi vybrať miesto na ich vystavenie. Často sa stáva, že zlým umiestnením týchto prvkov sa naruší celá pôvodná koncepcia návrhu. Niekedy sú tieto predmety len doplnkom a niekedy sa stávajú dominantou

priestoru (napr. hodnotné umelecké dielo zberateľa). Architekt musí pochopiť, že je ľudská vlastnosť mať svoje spomienkové predmety a nie klienta odhovárať od ich vystavenia, ale pomôcť mu pri výbere vhodného priestoru na ich uloženie. Vysvetliť klientovi, že s jeho pomocou predmet nenaruší harmóniu interiéru ale do nej zapadne. Správnym usmernením klienta môžeme dosiahnuť obojstrannú spokojnosť a hodnotný vnútorný priestor, v ktorom sa bude užívateľ príjemne cítiť "ako doma".

Použitá literatúra:

- Valachovič, J. : Interiér a výtvarný detail. Vyd. SVŠT, Bratislava 1980
 Petránsky, L. : Teória a metodológia designu. Vyd. TU, Zvolen 1994
 Pardyl, V. : Interiér. Vyd. ČVUT, Praha
 Pile, John F. : Interior design. Vyd. Harry N. Abrams, Inc. New York 1988